

Latvijas Republikas tiesībsargs

Administratīvās atbildības likuma darbība

Autors: Juris Siļčenko,
Pilsonisko un politisko tiesību nodaļas
juridiskais padomnieks

Saturs

Ievads	3
Rezultāti	5
Bāriņtiesas.....	5
Būvvaldes	7
Pašvaldības policijas	9
Administratīvās komisijas	13
Valsts iestādes	17
Secinājumi.....	19
Rekomendācijas	22

Ievads

2020. gada 1. jūlijā stājās spēkā Administratīvās atbildības likums (turpmāk – AAL), aizstājot Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksu, kurš reglamentēja administratīvo atbildību un administratīvo pārkāpuma lietu izskatīšanu 35 gadus. Ar AAL tika ieviestas būtiskas izmaiņas administratīvo sodu sistēmā, t.sk. administratīvo sodu veidos, apmēros, kā arī lēmumu pieņemšanā un izpildē.

AAL izveides mērķis¹ bija ieviest mūsdienu tiesiskajiem standartiem atbilstošu no procesuālā viedokļa vienkāršu un ātru administratīvo pārkāpumu procesu, kas nodrošinātu cilvēktiesību ievērošanu, procesuālo taisnīgumu un soda neizbēgamību. Tāpat likumdevējs vēlējās, lai:

- 1) ir noteiktas procesuālās garantijas pārkāpēja un cietušā cilvēktiesību aizsardzībai, lai nepieļautu, ka procesa ietvaros tās var tikt pārkāptas;
- 2) procesuālās darbības un to jēga ir skaidra un saprotama pārkāpējam, cietušajam un kontrolējošajām amatpersonām;
- 3) ir noteikti samērā īsi procesuālie termiņi, lai kopējais procesa garums pārlietu neattālinātu pārkāpuma izdarīšanas brīdi no soda saņemšanas brīža, tādejādi mazinot sodu sistēmas efektivitāti;
- 4) procedūras gan iestādē, gan tiesā ir „lakoniskas”;
- 5) piešķirtu plašāku kompetenci kontrolējošo iestāžu amatpersonām veikt nepieciešamās procesuālās darbības pārkāpuma fiksēšanai, pierādījumu iegūšanai un soda uzlikšanai, lai vienas procesuālās stadijas ietvaros nebūtu jāiesaista vairākas amatpersonas ar dažādām pilnvarām;
- 6) nodrošinātu iespēju personai noteiktā kārtībā tikt uzklautam un noteiktā kārtībā iesniegt pierādījumus, lai pierādītu pārkāpuma izdarīšanu vai personas nevainīgumu;
- 7) samazinātu iespēju noslogot kontrolējošās iestādes un tiesas ar nepamatotām pārsūdzībām, kuru mērķis ir atlikt paredzamā soda izpildi, tāpat samazinātu iespējas vairākām pārsūdzībām par mazsvarīgiem pārkāpumiem un nelieliem sodiem;
- 8) nodrošinātu, ka sods tiek izpildīts, paredzot labprātīgu soda izpildi veicinošus piespiedu mehānismus.

Administratīvo sodu sistēmas maiņas gaitā tieši institūcijas, kuras praksē veic jaunā normatīvā akta piemērošanu, pirmās var konstatēt situācijas, kuras netika paredzētas vai pietiekami detalizēti

---

¹Likumprojekta „Administratīvo pārkāpumu procesa likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) <https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/O/8F85FC1AE272C759C2257D8E004788AD?OpenDocument>

reglamentētas AAL izstrādes gaitā. Turklāt šāda veida situācijās var ciest arī privātpersonu, kuras attiecībās ar valsts vai pašvaldības institūcijām ir uzskatāmas par mazāk aizsargāto pusi, tiesības un intereses. Tādējādi tieši piemērotāju pieredze un redzējums par AAL, var palīdzēt apzināt trūkumus un novērst iespējamus pamattiesību pārkāpumus, kā arī sekmēt šī normatīvā akta pilnveidi.

Lai nepastarpināti apzinātu esošo situāciju administratīvo sodu sistēmas jomā, iegūtu pēc iespējas plašāku institūciju, kuru darbību ietekmēja administratīvo sodu sistēmas reforma, redzējumu, kas ļautu pēc iespējas vispusīgāk izvērtēt minēto jautājumu un gūt maksimāli objektīvu redzējumu, tiesībsargs aicināja valstspilsētu un deviņu iedzīvotāju skaita ziņā mazāko novadu (kuros, saskaņā ar Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrijas datiem², iedzīvotāju skaits nepārsniedz 20 tūkstošus) institūcijas (pašvaldības policija, būvvalde, bāriņtiesa, administratīvā komisija), kā arī izlases kārtībā lielākās valsts iestādes, līdz 2022.gada 1.maijam atbildēt, cik administratīvā pārkāpuma procesi uzsākti institūcijā vai padotības iestādē AAL kārtībā vai nosūtīti izskatīšanai pēc piekritības (līdz 01.03.2022.), cik institūcijas darbinieki izskata administratīvā pārkāpuma lietas, vai darbinieku skaits minēto funkciju izpildei ir pietiekams, vai institūcijā tika organizēta centralizēta darbinieku apmācība vai arī AAL nosacījumiem darbinieki iepazinās citādā veidā (piemēram, patstāvīgi apmeklējot kursus), ar kādām grūtībām sastopas institūcija vai padotības iestāde AAL piemērošanas procesā, vai un kas būtu uzlabojams vai pilnveidojams AAL un kuri no AAL jaunievedumiem ir uzlabojuši vai apgrūtinājuši administratīvā pārkāpuma procesa norisi iestādē?

---

² Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Pieejams: <https://www.varam.gov.lv/lv/media/26070/download>

Rezultāti

AAL 115. pants definē 50 valsts un pašvaldības iestādes, kuras ir tiesīgas veikt administratīvo pārkāpumu procesu. Aptaujas ietvaros jautājumi kopumā tika nosūtīti 82 dažādām selektīvi izvēlētām institūcijām, t.i., astoņām valsts iestādēm (Valsts ieņēmumu dienests, Valsts policija, Korupcijas novēršanas un apkarošanas birojs, Patērētāju tiesību aizsardzības centrs, Valsts bērnu tiesību aizsardzības inspekcija, Valsts darba inspekcija, Datu valsts inspekcija, Valsts robežsardze), kā arī 74 no 10 valstspilsētu (Daugavpils, Jelgava, Jēkabpils, Jūrmala, Liepāja, Ogre, Rēzekne, Rīga, Valmiera, Ventspils) un 9 iedzīvotāju skaita ziņā mazāko (Varakļānu, Valkas, Līvānu, Alūksnes, Smiltenes, Saulkrastu, Preiļu, Balvu, Olaines) novadu institūcijām (administratīvās komisijas, pašvaldības policijas, būvvaldes, bāriņtiesas). Minētās institūcijas tika izvēlētas, lai gūtu pēc iespējas vispusīgāku redzējumu par iestāžu darbības pieredzi un priekšstatu par AAL darbību tā ieviešanas pirmsākumos.

No 82 uzrunātajām iestādēm atbildes tika saņemtas no 66 (-16). Valsts institūcijas (atbildes sniedza 100%) un pašvaldības policijas (-1), Administratīvās komisijas (-4), būvvaldes (-5), bāriņtiesas (-6). Saņemtās atbildes tika grupētas un dati apkopoti, ievērojot institūciju darbības jomu dažādību un "apkalpojamo" teritorijas lieluma atšķirības. Tāpat tika ņemts vērā, ka institūcijās ar lielu izskatīto administratīvo pārkāpumu procesu skaitu identificētās problēmas objektīvu apsvērumu dēļ var atšķirties no nelielām institūcijām ar mazu AAL piemērošanas praksi vai nelielu teritoriālo tvērumu.

Bāriņtiesas

Saskaņā ar Iekšlietu ministrijas Informācijas centra publiskoto informāciju 2018.gadā nepilngadīgajiem tika sastādīti 9901 protokoli, bet 5739 gadījumos piemērota administratīvā atbildība³, 2019.gadā attiecīgi - 10264 un 5944⁴, un 2020.gada sešos mēnešos - 4716 un 2661⁵. Tādējādi administratīvo pārkāpumu skaits, kuros bija iesaistīti nepilngadīgie, bija ievērojams.

Atbilstoši AAL 115.panta nosacījumiem bāriņtiesas nav pašvaldības institūciju lokā, kuras ir tiesīgas veikt administratīvā pārkāpuma procesu. Tomēr atbilstoši Bāriņtiesu likuma 17.panta

---

³ Pārskats par 2018.gadā sastādītajiem administratīvo pārkāpumu protokoliem <https://www.ic.iem.gov.lv/lv/media/175/download>

⁴ Pārskats par 2019.gadā sastādītajiem administratīvo pārkāpumu protokoliem <https://www.ic.iem.gov.lv/lv/media/178/download>

⁵ Pārskats par 2020.gadā sastādītajiem administratīvo pārkāpumu protokoliem par LAPK paredzētajiem pārkāpumiem <https://www.ic.iem.gov.lv/lv/media/1440/download>

nosacījumiem bāriņtiesu pienākums ir aizstāvēt bērna vai aizgādībā esošās personas personiskās un mantiskās intereses un tiesības, t.sk., administratīvā pārkāpuma procesā.

LAPK 210.panta piektā daļa paredzēja, ka bērnu lietu apakškomisija izskatīja bērnu izdarītos administratīvos pārkāpumus un pret bērniem izdarīto administratīvo pārkāpumu lietas. Arī AAL 115.panta trešajā daļā noteikts, ka administratīvā pārkāpuma procesu ir tiesīgas veikt arī pašvaldību administratīvās komisijas. Minēto komisiju sastāvā un darbībā var būt arī bāriņtiesas darbinieki, sevišķi administratīvo pārkāpumu procesos par vai pret bērniem vai aizgādībā esošām personām. Tādējādi administratīvo sodu sistēmas reforma nemazināja bāriņtiesu lomu noteiktās administratīvo pārkāpumu lietās.

Apzinātās bāriņtiesas apliecināja, ka neuzsāk un neizskata administratīvo pārkāpumu lietas. Tomēr četras no bāriņtiesām norādīja, ka tās locekļi piedalās pašvaldības administratīvās komisijas vai apakškomisijas darbā. Vienīgi divos gadījumos bāriņtiesas norādīja, ka piedalās administratīvās atbildības procesā, kā pārstāvis, ja lietā piedalās nepilngadīgais.

Savukārt saskaņā ar Valsts policijas publiskotajiem datiem 2021.gadā Latvijā kopā uzsākti 9327 (LAPK) un 5524 (BTAL) administratīvo pārkāpumu procesi nepilngadīgām personām vecumā no 14 līdz 18 gadiem.⁶ Būtu pārsteidzīgi uzskatīt, ka nepilngadīgajiem visos šajos procesos būtu bijusi nepieciešama bāriņtiesas pārstāvība. Turklāt nepilngadīgā pārstāvība primāri ir vecāku funkcija. Tomēr jāņem vērā, ka visas apzinātās bāriņtiesas norādīja, ka darbinieki AAL piemērošanu nav apguvuši centralizēti organizētosursos (7) vai apguvuši patstāvīgi, t.sk., apmeklējot kursus (6). Tādējādi vairāk kā 50% no apzināto bāriņtiesu darbiniekiem nav priekšzināšanu par AAL piemērošanu, kas var būt par objektīvu šķērslī tiem pilnvērtīgi pārstāvēt nepilngadīgās personas intereses administratīvā pārkāpuma procesā.

Jāņem vērā, ka aptuveni trešā daļa no aptaujātajām bāriņtiesām nav sniegušas informāciju. Turklāt pozitīvu atbildi uz jautājumu par darbinieku mācībām sniedza tieši lielāko pilsētu bāriņtiesas. Minētie apstākļi norāda, ka procentuāli bāriņtiesu darbinieku skaits, kuriem nav priekšzināšanas par AAL piemērošanu, sevišķi iedzīvotāju ziņā mazākās pašvaldībās visdrīzāk ir vēl lielāks. Turklāt tas nerada pārliecību, ka katrā bāriņtiesā ir vismaz viens darbinieks ar zināšanām par AAL piemērošanu. Līdz ar to ir pamats bažām, vai bāriņtiesas faktiski spēj efektīvi pildīt bērna vai aizgādībā esošās personas pārstāvja funkcijas administratīvā pārkāpuma lietās.

---

⁶ Valsts policijas pārskats "Par nepilngadīgo noziedzības stāvokli, noziedzīgos nodarījumos cietušajiem bērniem un noziedzības novēršanas problēmām 2021.gada 12 mēnešos" 20.-21.lpp. <https://www.vp.gov.lv/lv/publikacijas-un-parskati>

Būvvaldes

Apzinātajās būvvaldēs līdz 2022.gada 1.martam uzsākto un izskatīto administratīvo pārkāpumu procesu skaits svārstās no 0 līdz 2070. Turklāt septiņās būvvaldēs pārkāpuma procesi netika uzsākti, divās bija uzsākts viens, bet trijās - procesu skaits pārsniedz 40.

Atbilstoši AAL 115.panta pirmās daļas 23.punktam pašvaldības būvvaldes ir tiesīgas veikt administratīvā pārkāpuma procesu. Savukārt Būvniecības likuma 32.panta otrā daļa paredz, ka administratīvā pārkāpuma procesu veic būvvalde, bet izskata administratīvā komisija vai būvvalde. Likumprojekta "Grozījumi Būvniecības likumā"⁷, kurš stājās spēkā 2019.gada 24.decembrī, anotācijā nav datu par kritērijiem, kuri būtu jāievēro nosakot administratīvās pārkāpuma procesa izskatīšanas piekritību vienai vai otrai pašvaldības institūcijai.

Divas no būvvaldēm norādīja, ka to uzsāktās lietas izskata pašvaldību administratīvās komisijas. Minētās būvvaldes atradās valstspilsētās. Savukārt citās lielo pilsētu, kā arī mazo novadu, būvvalžu atbildēs nav datu, ka lēmumus to uzsāktajās administratīvā pārkāpuma lietās pieņemtu pašvaldības administratīvā komisija. Ņemot vērā minēto, var secināt, ka Būvniecības likuma 32.panta otrās daļas nosacījumus dažādas institūcijas var interpretēt atšķirīgi, kas nenodrošina paredzamību par administratīvā pārkāpuma procesa izskatīšanas piekritību būvniecības jomā.

Trīs būvvaldes norādīja, ka darbinieku skaits būvvaldē nav pietiekams vai ka kapacitāte būtu palielināma. Informāciju par darbinieku skaitu sniedza piecas no būvvaldēm, kurās nodarbināti 2 līdz 5 darbiniekiem. Nav novērojama likumsakarība starp darbinieku skaitu un uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaitu. Tā, piemēram būvvalde, kura apskatāmajā periodā uzsāka 2070 administratīvā pārkāpuma procesus, norādīja, ka lietas izskata 3 darbinieki un 3 pieņem lēmumus, tomēr tai trūkst 1 darbinieka. Vienlaikus uz darbinieku nepietiekamību norādīja arī būvvaldes, kuras pārskata periodā 5 darbinieki uzsāka 10 administratīvā pārkāpuma procesus vai arī neuzsāka nevienu. Tikai 1 no apzinātajām būvvaldēm norādīja, ka piemēro savā darbībā principu "konsultē vispirms", kas varētu ietekmēt uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaitu.

Astoņas būvvaldes norādīja, ka centralizētas apmācības darbiniekiem par AAL darbību nenodrošināja, un ar jaunā normatīvā akta darbības nosacījumiem viņi iepazinās patstāvīgi (t.sk., apmeklējot kursus). Četras būvvaldes norādīja, ka organizēja centralizētas apmācības vai

---

⁷ Likumprojekta "Grozījumi Būvniecības likumā" sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija) <https://titania.saeima.lv/LIVS13/SaeimaLIVS13.nsf/0/5DC678A5CFA03DAEC2258382002FAFE6?OpenDocument>

iespējas darbiniekiem apmeklēt kursus. Tomēr tikai viena no tām ir valstspilsētas būvvalde. Tādi kritēriji kā pašvaldības lielums un nodarbināto darbinieku skaits nav uzskatāms par izšķirošiem apstākļiem, kuri kavēja vai otrādi sekmēja pašvaldības būvvaldēm organizēt centralizētu darbinieku apmācību, kura veicinātu vienotu izpratni AAL nosacījumiem.

Deviņas no būvvaldēm nenorādīja uz grūtībām, kuras būtu tām radušās AAL piemērošanas gaitā. Vienlaikus būvvaldes norādīja uz atšķirīgu AAL piemērošanas praksi. Savukārt būtiskākās grūtības, kuras apgrūtināja iestādes darbību, vairāku būvvalžu ieskatā saistās ar:

- 1) AAL 26.p., kurš neļauj uzsākt jaunu procesu, ja nav pabeigts iepriekšējais (ilgstošu pārkāpumu gadījumos);
- 2) atskaites brīdi, no kura būtu rēķināms saprātīgs laiks administratīvā pārkāpuma pārtraukšanai (konstatēšana, procesa uzsākšana vai lēmuma pieņemšana);
- 3) neskaidru vai atšķirīgu procesuālo termiņu tecējuma interpretāciju (AAL 133.panta otrās daļas un AAL 119.panta pirmās daļas 6. un 12.punkts). Proti, vai var uzsākt administratīvā pārkāpuma procesu, ja četrus mēnešu laikā tas nav izdarīts;
- 4) personas nezina, ka lēmumu par administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanu nevar apstrīdēt;
- 5) nepieciešamas specializētas apmācības par AAL piemērošanu būvniecības jomā. Pieejamās esot formālas un izskatoties pēc biznesa projekta;
- 6) APAS ir sarežģīta, tiek pieprasīta pārāk bieža piekļuves paroles maiņa, rodas grūtības ar konta atbloķēšanu.

Par pozitīviem AAL jaunievedumiem būvvaldes atzina:

- 1) protokola neesamību;
- 2) atbildību par katru administratīvo pārkāpumu;
- 3) tiesības neuzsākt lietvedību maznozīmīga pārkāpuma gadījumā;
- 4) to, ka nevar pārsūdzēt procesuālos lēmumus;
- 5) pagarinātu pārkāpuma lietvedības uzsākšanas termiņu būvniecības jomā.

Pašvaldības policijas

No 19 apzinātām pašvaldībām divās nav pašvaldības policijas (Rēzekne, Līvāni), bet viena atbildi nesniedza. Pašvaldības policijās, salīdzinājumā ar iepriekš apskatītajām pašvaldības iestādēm, uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits ir lielāks. Tā pārskata periodā apzinātajās pašvaldības policijas iestādēs uzsākto procesu skaits svārstās no 29 līdz 45 083. Minētās iestādes var nosacīti iedalīt divās grupās:

- 1) uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits pārsniedz 1000 septiņās iestādēs, bet divās - pārsniedz 10 000. Šajā grupā paredzami iekļuva sešu lielāko valstspilsētu pašvaldības policijas iestādes, kā arī viens no iedzīvotāju skaita ziņā mazākiem novadiem.
- 2) uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits mazāks par 1000 ir deviņās iestādēs, un līdzīgi divās uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits ir mazāks par 100. Šajā grupā novērojams, ka atsevišķu mazo novadu pašvaldības policijas iestāžu uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits ir lielāks nekā dažām valstspilsētu pašvaldības policijas iestādēm.

Salīdzinot uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaitu ar darbinieku skaitu, kuri pašvaldības policijas iestādē izskata minētās lietas, redzams, ka minētā proporcija svārstās no 15/1 līdz 819/1. Pēdējā gadījumā jāņem vērā, ka lielākā daļa administratīvo pārkāpumu procesu tika uzsākti par pārkāpumiem, kuri konstatēti, tehniskiem līdzekļiem nepaturot transportlīdzekli. Attiecībā uz minētai funkcijai piešķirto darbinieku skaitu astoņas no valstspilsētu pašvaldības policijas iestādēm norādīja, ka tas ir pietiekams, bet divas, ka tas ir pietiekams pie noteiktiem nosacījumiem (piemēram: ja lēmums tiek pieņemts uzreiz vai ja nepalielinās noslodze). Savukārt divas pašvaldības policijas iestādes norādīja, ka darbinieku skaits nav pietiekams minētās funkcijas izpildei. Minētajās iestādēs ar administratīvo pārkāpuma lietu izskatīšanu nodarbināto darbinieku skaits ir vismazākais (2). Tomēr, ja salīdzinām ar šajās iestādēs uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaitu, tad redzams, ka proporcija ir 15/1 un 25/1, kas pārskata periodā ir zem vidējā (30/1 - 90/1) no apzinātajām pašvaldības policijas iestādēm. Ņemot vērā to, ka atsevišķas valstspilsētu pašvaldības policijas iestādēs šī proporcija ir 14/1 un 20/1, bet tās norāda, ka darbinieku skaits ir pietiekams, var secināt apgalvojums par darbinieku nepietiekamību visdrīzāk ir saistīts ar uzlikto pienākumu mazam darbinieku skaitam pildīt arī citas policijas funkcijas. Proti, darbinieku noslodze objektīvi

pieaug, gadījumos, kad visas likumā "Par policiju" noteiktās funkcijas jāpilda nelielam vai minimālam darbinieku skaitam.

Četras no pašvaldības policijas iestādēm norādīja, ka centralizētas apmācības darbiniekiem par AAL darbību nav organizējušas. Deviņas iestādes informēja, ka darbinieki piedalījās semināros unursos. Savukārt trīs norādīja, ka informācija par AAL darbību tika nodota sapulcēs un praktiskās apmācībās iestādē. Sešas pašvaldības policijas iestādes norādīja, ka darbiniekiem ir organizējušas centralizētas apmācības.

Acīmredzami, ka centralizētas apmācības būtu lietderīgi organizēt iestādēm, kurām ir lielāks administratīvā pārkāpuma lietu izskatīšanā iesaistīto darbinieku skaits. Objektīvi tās ir valstspilsētās izveidotās pašvaldības policijas iestādes. Tomēr 2 no 9 valstspilsētu⁸ pašvaldības policijas iestādēm, līdzīgi, kā visas apzinātās mazo novadu pašvaldības policijas iestādes, centralizētas apmācības darbiniekiem nav organizējušas. Turklāt viena no pašvaldības policijas iestādēm vienlaikus norādīja uz kvalificētu darbinieku trūkumu, un informēja, ka centralizētas apmācības neorganizēja.

Sešas pašvaldības policijas iestādes norādīja, ka nav sastapušās ar grūtībām AAL piemērošanas procesā. Savukārt divas norādīja uz trūkumiem APAS darbībā. Tomēr jāņem vērā, ka uz minētajām problēmām APAS darbībā norādīja pašvaldības policijas iestādes ar vislielāko uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaitu.

Četras pašvaldības policijas iestādes norādīja uz vienotas izpratnes un judikatūras trūkumu. Turklāt uz šo grūtību norādīja gan mazo novadu, gan valstspilsētu pašvaldības policijas iestādes. Viena no iestādēm norādīja uz normu atšķirīgu interpretāciju arī dažādos apmācībuursos un semināros. Tāpat pašvaldības policijas iestādes norādīja, ka grūtības rada šādi apstākļi:

- 1) AAL 19.nodaļā uzskaitītās ziņas nav pilnībā ietvertas APAS, un liela daļa darbības jāveic ārpus tās;
- 2) APAS neparedz iespēju augstākai amatpersonai atcelt sākotnējo lēmumu un pieņemt lēmumu par soda uzlikšanu citai personai;
- 3) APAS nav pienācīgi salāgota ar Soda reģistru;
- 4) AAL 117.p. 2.d. noteiktais mēneša termiņš var būt nepietiekams, lai pieņemtu lēmumu par pārkāpuma procesa uzsākšanu, ja nepieciešama ilgstošāka pārbaude;

---

⁸ Rēzeknē pašvaldības policija tika likvidēta 2014.gadā

- 5) AAL 54.p. 9.d. noteiktie ierobežojums kļūt par pārstāvi lietās ar nepilngadīgajiem (ģimenes strīdu, emocionālas vai fiziskas vardarbības gadījumos);
- 6) lietvedības uzsākšana, ja ziņas iegūtas cita administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros (atkārtota (t.sk. nepilngadīgo) pratināšana, procesuālā statusa maiņa);
- 7) AAL 133.p. lēmuma pieņemšanas termiņa ievērošana dalītās kompetences gadījumos (procesu veic viena iestāde, bet izskata un pieņem lēmumu cita);
- 8) nodrošināt bezmaksas tulka pakalpojumus pārkāpuma procesā iesaistītām personām;
- 9) problēmas juridiskās personas atbildīgā par pārkāpumu noskaidrošanā, ja tas nav reģistros;
- 10) nepieciešamas vadlīnijas policijas darbam ar nepilngadīgajiem;
- 11) pārorientēšanās uz nozaru likumiem.

Kopumā 11 pašvaldības policijas iestādēm nebija priekšlikumu par AAL darbības uzlabošanu vai pilnveidošanu. Minētajā grupā bija piecu valstspilsētu un septiņu novadu pašvaldības policijas iestādes. Turklāt priekšlikumu nebija iestādēm gan ar minimālo, gan maksimālo uzsākto administratīvo pārkāpuma procesu skaitu. Tāpat priekšlikumu neesamība vienlīdz izteikta bija iestādēs, kuras organizēja darbinieku centralizētu apmācību, un iestādēs, kurās darbinieki AAL nosacījumus apguva patstāvīgi.

Otrajā grupā (<1000) priekšlikumi AAL darbības uzlabošanai bija četrām valstspilsētu un viena mazā novada iestādēm. Savukārt šajā grupā novērojams, ka trīs valstspilsētu pašvaldības policijas iestādes ir organizējušas centralizētu darbinieku apmācību. Pašvaldības policijas iestāžu ieskatā būtu jāpilnveido:

- 1) AAL 8.p. – iestādes vadītājs nebūtu saucams pie administratīvās atbildības, ja iestādes budžetā tam nav piešķirti līdzekļi (piemēram, teritorijas uzkopšanai),
- 2) AAL 137.p.1.d., nosakot rakstveida lietas izskatīšanu kā pamatprocesa veidu iestādē ar iespēju izskatīt mutvārdos;
- 3) tas, ka nav apsūdzības uzrādīšanas kā procedūras, pie atbildības saucamajai personai var nebūt informācija par visu administratīvā pārkāpuma lietas materiālu saturu;
- 4) AAL 126.p.3.d. – 10 dienu termiņš personas atzīšanai par cietušo var būt nepietiekams, ja iesniegtā informācija ir nepietiekama lēmuma pieņemšanai;

- 5) dalītas kompetences lietas – nepieciešams definēt iestādi, kura veic vai izskata administratīvā pārkāpuma procesu un ir tiesīga konstatēt lietvedību nepieļaujošus apstākļus, atbrīvojot no soda un izbeigt lietu;
- 6) AAL 71.p. - neprecīzi definē aizturēto personu tiesisko statusu;
- 7) AAL 119.p. – neparedz iespēju izbeigt administratīvā pārkāpuma procesu pirms noilguma iestāšanās, ja izdarītājs nav noskaidrojams vai tiek konstatēts, ka darbībās nav pārkāpuma sastāva;
- 8) AAL 133.p. 1.d. – noteiktais lēmuma pieņemšanas termiņš ir nepietiekams dalītās kompetences lietās. Proti, lēmuma pieņemšanas termiņš ir atkarīgs no administratīvā pārkāpuma procesu uzsākušas institūcijas rīcības savlaicīguma;
- 9) AAL 163.p. – liedz transportlīdzekļa vadītājam, ja viņš nav tā īpašnieks, apstrīdēt administratīvā pārkāpuma lietā pieņemto lēmumu;
- 10) AAL 129.p. - liedz lēmumus uzsāktā administratīvā pārkāpuma lietā pieņemt ārpus iestādes (piemēram, pārkāpumu atzinušās personas dzīvesvietā);
- 11) AAL 153.p.1.d.1.p. - prasība pēc mašīnlasāma attēla ievietošanas sadārdzina veidlapas izgatavošanas izmaksas;
- 12) AAL nav paredzēta kārtība tiesiska lēmuma atcelšanas kārtība (piemēram: sākotnējais aizdomās turētais nav īstais).

Trīs no pašvaldības policijas iestādēm norādīja, ka AAL jaunievedumi ir atvieglojuši darbu un vienkāršojuši administratīvo pārkāpumu lietu izskatīšanu. Tāpat iestādes ir pozitīvi novērtējušas:

- 1) atteikšanos no administratīvā pārkāpuma protokola un procesa vienkāršošanu;
- 2) lietas izbēgšanas iespēju, nepiemērojot administratīvo sodu, kā arī to, ka administratīvā pārkāpuma procesu uzsākt nav obligāti;
- 3) precīzāku iestādes kompetences noteikšanu;
- 4) atteikšanos no vainas elementa un sodu saskaitīšanas;
- 5) e-lietas ieviešanu;
- 6) ka process esot kļuvis ātrāks un pārskatāmāks, kā arī veicina sabiedrībās izpratni.

Administratīvās komisijas

No 19 apzinātajām pašvaldību administratīvajām komisijām atbildes sniedza 15.

Pārskata periodā administratīvo komisiju izskatīto administratīvo pārkāpumu procesu skaits svārstās no 7 līdz 1751.

Četras no apzinātajām administratīvām komisijām darbojas piecu, četras – septiņu, trīs – desmit, divas – vienpadsmit, un viena – 12 cilvēku sastāvā. Pēdējā gadījumā jāņem vērā, ka novadā izveidotas un darbojas divas administratīvās komisijas. Lai gan administratīvās komisijas visos gadījumos norādīja, ka locekļu skaits ir pietiekams, tomēr nav novērojama likumsakarība starp piesaistīto darbinieku skaitu, izskatīto pārkāpumu lietu skaitu un to, vai administratīvā komisija izveidota mazajā novadā vai valsts pilsētā. Proti, valstspilsētu administratīvajās komisijās ir 5, 10 un 11 locekļi. Vienlaikus dažādu valstspilsētu administratīvās komisijas ar 10 locekļiem pārskata periodā ir izskatījušas gan 253, gan 1751 administratīvo pārkāpuma lietu. Savukārt mazo novadu un valstspilsētu administratīvās komisijas, kurās ir 5 locekļi, pārskata periodā izskatīja attiecīgi 181 un 461 administratīvā pārkāpuma lietu.

Četras no administratīvajām komisijām norādīja, ka apmācības par AAL darbību tika organizētas centralizēti. Visos gadījumos tās tika organizētas valstspilsētās. Attiecīgi secināms, ka sešos gadījumos valstspilsētu administratīvās komisijas centralizētas apmācības nav organizējušas. Kopumā piecas no administratīvām komisijām norādīja, ka šādas apmācības organizētas netika. Vienlaikus astoņas no administratīvām komisijām norādīja, ka to locekļi patstāvīgi apmeklēja kursus vai seminārus. Tikai viena administratīvā komisija, kura organizēja centralizētu apmācību, norādīja, ka tās locekļi arī patstāvīgi apmeklēja kursus. Divu administratīvo komisiju locekļi piedalījās tiešsaistes apmācībās, bet tikai viena no apzinātajām komisijām norādīja, ka dalās ar pieredzi un nepieciešamības gadījumā sazinās ar atbildīgo ministriju.

Četras no administratīvām komisijām norādīja, ka nav saskaršas ar grūtībām AAL darbībā. Trīs no tām ir valstspilsētu administratīvās komisijas. Šajā grupā divas administratīvās komisijās bija organizētas centralizētas darbinieku apmācības.

Divas valstspilsētu un novadu administratīvās komisijas norādīja, ka sastopas ar atšķirīgu AAL normu interpretāciju vai piemērošanas praksi. Arī šajā grupā tikai vienā komisijā bija organizētas centralizētas darbinieku apmācības.

Tāpat divas no administratīvām komisijām norādīja, ka grūtības radīja tas, ka Tieslietu ministrija nav organizējusi apmācības par APAS darbību un amatpersonas nepārzinot AAL.

Turklāt būtu vēlama institūcija, kurā amatpersonas varētu konsultēties par AAL piemērošanu, kā arī bezmaksas apmācību iespējas pašvaldības darbiniekiem. Tāpat administratīvās komisijas norādīja uz šādām grūtībām AAL piemērošanas gaitā:

- 1) lietas par audzinoša piespiedu līdzekļa piemērošanu nepilngadīgajiem;
- 2) dalītās kompetences lietās nav vienotas izpratnes par iestādi, kura pieņem lēmumus, un tiesībām lemt par procesuālā statusa piešķiršanu, t.sk., par cietušā statusu. Piemēram, cietušā statuss nav piešķirts vai procesuālais statuss piešķirts bez rakstiska lēmuma, vai personas lūguma. Turklāt dalītās kompetences lietās, ja iesaistīts nepilngadīgais, viņš var tik pratināts atkārtoti, t.i., divās iestādēs;
- 3) ieviešot AAL un atsakoties no administratīvā pārkāpuma sastāva, amatpersonas nav pārliecinātas par konkrētu normu piemērošanu;
- 4) sākotnējām APAS darbības nepilnības;
- 5) neveiksmīgu sadarbību ar iestādēm un nekvalitatīvi sagatavoti administratīvā pārkāpuma procesa materiāli;
- 6) kvalificētu darbinieku trūkums;
- 7) lietās, kas saistītas ar bērna aprūpes jautājumiem, vecāki bieži ļaunprātīgi un nepamatoti iesaistot dažādas institūcijas un administratīvās sodīšanas resursus, lai iegūtu apstiprinājumu par otra vecāka it kā vardarbīgajām darbībām pret bērnu;
- 8) AAL 133.p. – neparedz iespēju pagarināt lietas izskatīšanu, ja pārkāpējs nav noskaidrojams, līdz noilgumam, t.i., administratīvā pārkāpuma lietvedību nepieļaujot apstāklim AAL 119.p.;
- 9) vairākas lietvedības, gadījumos, kad persona vienlaicīgi izdara vairākus administratīvos pārkāpumus;
- 10) AAL 154.p.2.d. – liedz izskatīt administratīvā pārkāpuma lietu un nosacīti atbrīvot no naudas soda samaksas bez personas klātbūtnes arī gadījumos, ja lieta tiek izskatīta rakstveidā un persona izteikusi rakstisku piekrišanu soda samazināšanai;
- 11) AAL 133.p. - dalītās kompetences lietās paredzēto lēmuma pieņemšanas termiņu administratīvā komisijām praksē nav iespējams ievērot. Savukārt tiesību ekspertu sniegtais skaidrojums par minētā termiņu “disciplinējošo” dabu, nav viennozīmīgi secināms no panta redakcijas un ir bijis par pamatu administratīvā pārkāpuma lietā pieņemtā lēmuma apstrīdēšanai;

- 12) personu, kuras neievēro iestādes pieņemtus lēmumus un neierodas uz sēdēm, uzklauššana pirms lēmuma pieņemšanas lietā vai iepazīstināšana ar lietas materiāliem;
- 13) administratīvā atbildība par pārkāpumiem noteikta dažādos likumos, palielinājusies piemērojamo normatīvo aktu bāze.

Septiņām no administratīvajām komisijām nebija priekšlikumu par AAL darbības uzlabošanu vai pilnveidošanu. Minētajā grupā ir četras no valstspilsētu un četras no novadu administratīvajām komisijām. Savukārt centralizētas apmācības tika organizētas tikai divās no šajā grupā esošajām administratīvajām komisijām. Lai gan šajā grupā esošo administratīvo komisiju izskatīto pārkāpumu procesu skaits ir zemāks par vidējo (474,23), tomēr jāņem vērā, ka vienīgi trijās no visām apzinātajām administratīvajām komisijām tas pārsniedza šo vidējo rādītāju.

Savukārt grupā, kurā administratīvajām komisijām bija priekšlikumi AAL pilnveidei, trīs valstspilsētu administratīvajās komisijās tika organizētas centralizētas apmācības. Turklāt šo valstspilsētu administratīvās komisijas izskatīja maksimālo administratīvo pārkāpumu procesu skaitu. Tomēr šajā grupā ir arī valstspilsētu un novadu administratīvas komisijas, kurās centralizētas apmācības netika veiktas un izskatīto administratīvo pārkāpumu lietu skaits ir ievērojami mazāks. Līdz ar to redzējums par normatīvā regulējuma nepilnībām var būt saistīts gan ar centralizētām apmācībām, gan ar plašo praksi AAL piemērošanā.

Apzināto administratīvo komisiju ieskatā, administratīvo pārkāpuma procesā varētu tikt pilnveidots:

- 1) AAL 137.p. – par pamatprocesa veidu iestādē nosakot rakstveida procesu, paredzot iespēju personai pieteikt lietas izskatīšanu mutvārdos vai tiešsaistē;
- 2) AAL 133.p. – palielinot lietas izskatīšanas termiņu (uz šo problēmu esot norādīts jau AAL izstrādes laikā);
- 3) APAS - nav pārredzams lietu kopskaits un informāciju par soda izpildi apkopo manuāli, veidojas paralēlā uzskaitē, grūtības ar lietu atlasīšanu, trūkst izvēlnes iespējas, nesaglabājas iepriekš ievadītie adresāti, grūti kontrolēt lēmuma izpildi, nav kopēšanas funkcijas, nav sasaistes ar ZTI un TIS sistēmu, lēmumi manuāli jāpārvieta no vienas sistēmas uz otru;
- 4) papildus darbu rada vairākas lietvedības par vienlaicīgi izdarītajiem pārkāpumiem – vieni un tie paši materiāli jāpievieno vairākām lietām, t.sk., APAS;

- 5) AAL 22.p. – neparedz sodu iekļaušanu vai saskaitīšanu, kas būtiski palielina administratīvās komisijas darba apjomu. Iestādes ne vienmēr kritiski izvērtē administratīvā pārkāpuma procesa uzsākšanas lietderību;
- 6) AAL 268.p. – atgādinājuma par brīvprātīga soda izpildes termiņa nosūtīšanas laiks (3 dienas pirms termiņa beigām). Ņemot vērā Paziņošanas likuma nosacījumus, tas var tikt saņemts, kad minētā iespēja personai jau ir zudusi;
- 7) AAL 126.p.1.d. – paredzēt rakstveidā informēt personu par tiesībām izteikt lūgumu par atzīšanu par cietušo. Precizēt, kura iestāde pieņem šo lēmumu dalītās kompetences gadījumos;
- 8) AAL 119.p. - paredzēt iespēju izbeigt pārkāpumu procesu, ja tas uzsākts neievērojot procesuālos termiņus;
- 9) AAL 11.p.- būtu jānosaka maznozīmīga pārkāpuma jēdziena tvērums;
- 10) likums “Par audzināšanas rakstura piespiedu līdzekļu piemērošanu bērniem” ir novecojis un nesasniedz mērķi;
- 11) AAL būtu paredzama iespēja iestādei (Administratīvajai komisijai) lemt par procesuālā statusa maiņu vai piešķiršanu, procesuālas sankcijas piemērošanu par necieņu pret iestādi, amatpersonu, lietas dalībniekiem. Tāpat arī jāparedz tiesības iestādei, kura izskata pārkāpuma lietu, pieprasīt informāciju bez maksas, lai objektīvi izlemtu lietu, ja iestāde, kura veica lietvedību, nav ieguvusi nepieciešamos datus.

Apzinātās administratīvās komisijas pozitīvi novērtējušas šādus ar AAL saistītus jaunievedumus:

- 1) E-lietas un APAS ieviešanu;
- 2) ka noteiktas prasības amatpersonai, kura tiesīga veikt administratīvā pārkāpuma procesu;
- 3) lietu izskatīšanu pēc nepilngadīgās personas faktiskās dzīvesvietas;
- 4) atvieglotu procesu par maznozīmīgiem pārkāpumiem izbeigšanu;
- 5) ka lietvedība elektroniskā vidē uzlabojusi procesa norisi iestādē un samazinājusi lietas izskatīšanas termiņus.

Valsts iestādes

Pārskata periodā apzinātās valsts iestādes veica no 20 līdz 37 tūkstošiem administratīvo pārkāpumu procesu. Tikai vienā no iestādēm nodarbināto skaits bija lielāks par amatu skaitu⁹, kas visdrīzāk saistīts ar nepilnas slodzes darbu. Savukārt pārējās iestādēs darbinieku skaits svārstās no 75% līdz 90% no amatu skaita.

Divās no iestādēm, kurās ir lielākais uzsākto administratīvo pārkāpumu procesu skaits, nav noteikts darbinieku skaits, kuru uzdevums būtu šo jautājumu izskatīšana. Lai gan minētajās iestādēs ir procentuāli lielākais darbinieku trūkums, tomēr darbinieku skaits administratīvā pārkāpuma lietu izskatīšanai esot pietiekams. Pārējās iestādēs administratīvās pārkāpuma procesus veic no 17% līdz 62% no šajās iestādēs faktiski nodarbinātajiem, kuru noslodze svārstās no 1 līdz 24 procesi pārskatā periodā (01.07.2020.- 01.03.2022.). Trīs no iestādēm norādīja, ka darbinieku skaits minētās funkcijas izpildei nav pietiekams.

Divām iestādēm ir iekšējas struktūras darbinieku sagatavošanai, kurās darbinieki tika gatavoti darbam ar AAL. Trīs no iestādēm norādīja, ka darbinieku apmācība notika iekšēji, bet četras iestādes norādīja, ka organizēja vai nodrošināja apmācības vismaz daļai no darbiniekiem, kuri iegūtās zināšanas nodeva tālāk. Šajā grupā, kā biežāk minētie apmācības veidi tika norādīti TM kursi un materiāli, kā arī leM IC materiāli par APAS. Tikai viena no iestādēm norādīja, ka darbinieki AAL apguva individuāli. Sešas iestādes norādīja, ka darbiniekiem tika nodrošināti vai tie izmantoja dažādus apmācības veidus (lekcijas, kursus, tiešsaistes materiālus un pamācības).

Trīs iestādes norādīja, ka grūtības sagādā tiesu prakses neesamība un AAL normu dažāda interpretācija un piemērošana (vienotas izpratnes trūkums). Tomēr tikpat daudz iestādes norādīja, ka AAL piemērošana grūtības nav sagādājusi. Šajā grupā ir gan institūcijas, kur darbinieku skaits ir salīdzinoši neliels (ap 100), kā arī institūcija ar savu izglītības iestādi.

Piecas iestādes norādīja, ka ir saskārušās ar problēmām APAS darbībā. Kā būtiskākās problēmas APAS darbībā iestādes norāda:

1. lēmumu nosūtīšanu un datu nodošanu trešajām personām;
2. nepieciešamību uzsākt vairākus pēc būtības identiskus procesus par dažādiem pārkāpumiem;
3. manuālas iejaukšanās iespēju liegšanu arī nestandarta situācijās;
4. ka nav sasaistes ar citiem reģistriem (CSDD, tiesu izpildītājiem, izpildlietu reģistru);

---

⁹ Amati un nodarbinātie uz 31.12.2021. <https://data.gov.lv/dati/eng/dataset/valsts-parvaldes-iestazu-amatu-un-nodarbinato-statistika/resource/b46ce6e5-f975-40af-bc10-5a149e1293d5>

5. lietās, kuras saistītas ar ārvalstniekiem vai nepieciešama starpvalstu sadarbība, nav paredzēta automatizēta lietas nodošana izpildei;
6. nepiedāvā lēmuma viedu – vadītāja apliecības aizturēšana.

Lielākā no institūcijām norādīja, ka AAL ieviešana ir ievērojami apgrūtinājusi iestādes darbību, bet soda izpildes uzraudzība bez papildu resursu ieguldīšanas nav iespējama. Trīs no iestādēm norādīja uz grūtībām ievērot procesuālos termiņus lietas uzsākšanai, piemērojot daļēju atbrīvošanu no soda un starptautiskas sadarbības gadījumos. Savukārt divas iestādes norādīja uz AAL neefektivitāti gadījumos, kad administratīvo pārkāpumu izdarījis ārvalstnieks.

Divām iestādēm nebija priekšlikumu AAL sistēmas uzlabošanai, jo regulējums ir pārdomāts un saprotams. Trīs lielākās iestādes norādīja uz nepieciešamību pilnveidot APAS sistēmu kļūdainu maksājumu un atmaksas gadījumos. Tāpat iestāžu ieskatā būtu lietderīgi:

- 1) noteikt procesuālus pienākumus administratīvā pārkāpuma procesa dalībniekiem un termiņus, kuros personas var īstenot AAL paredzētās tiesības;
- 2) paredzēt iespēju lēmumu par daļēju atbrīvošanu no soda pieņemt arī bez personas klātbūtnes;
- 3) savienot Zvērinātu tiesu izpildītāju sistēmu ar APAS automatiskai lēmumu nosūtīšanai izpildei;
- 4) paredzēt automatisku lēmumu pieņemšanu gadījumos, kad pārkāpums fiksēts tehniskiem līdzekļiem (fotoradari);
- 5) padarīt efektīvākus soda izpildes līdzekļus attiecībā uz ārvalsts pilsoņiem;
- 6) atjaunot APAS atbalsta tālruni;
- 7) TM turpināt sniegt skaidrojumus par AAL.

Iestādes kopumā pozitīvi vērtē, ka AAL ieviešanas rezultātā tika mazināts dokumentu skaits (atteikšanās no protokola), atvieglota informācijas ieguve, apmaiņa un lēmumu paziņošana elektroniskajā vidē, kā arī lietas nodošana tiesai. Tāpat tiek novērtēta iespēja piemērot sodu par ilgstošu un par katru pārkāpumu, atgādinājumi par brīvprātīga naudas soda izpildes termiņa beigām, kā arī iespēja neuzsākt administratīvā pārkāpuma procesu, ievērojot lietderības apsvērumus. Iestādes vienlaikus gan pozitīvi novērtē soda piemērošanu par katru pārkāpumu, gan norāda uz apgrūtinājumu, ko rada apstākļi, ka vienā procesuālā dokumentā nevar lemt par vairākiem vienlaikus izdarītajiem pārkāpumiem. Valsts iestādes biežāk norādīja, ka tās izmanto iespējas sazināties ar TM un leM jautājumos, kas saistīti ar AAL un APAS darbību.

Secinājumi

LAPK bija viens no vecākajiem Latvijas normatīvajiem aktiem, kurš ilgstoši reglamentēja administratīvo pārkāpumu jomas darbību valstī. Līdz administratīvo sodu sistēmas reformai ik gadu tika uzsāktas vidēji 350tk.¹⁰ administratīvo pārkāpumu lietas. Arī pēc administratīvo sodu sistēmas reformas konstatēto pārkāpumu skaits pārsniedz 240 000.¹¹ Tādējādi administratīvo pārkāpumu joma bija un joprojām ieņem nozīmīgu vietu Latvijas sodu sistēmā, kas savukārt prasa rūpīgu un pārdomātu pieeju tās reformai.

Uzsākot administratīvo pārkāpumu sistēmas reformu, tika noteikti astoņi mērķi¹², kurus likumdevējs vēlējās panākt, t.sk., padarīt saprotamāku (privātpersonai un amatpersonai) un efektīvāku administratīvā pārkāpuma procesu, kā arī samazināt tā norises termiņus. Apkopojot apzināto valsts un pašvaldības iestāžu sniegtās atbildes var secināt, ka valstī ieviešot AAL, nebija izstrādāts vai paredzēts vienots darbinieku apmācību vai sagatavošanas programmas veids. Bieži iestādes izmantoja dažādus apmācību veidus, kas acīmredzami sekmēja atšķirīgu AAL prasību izpratni un interpretāciju, ne vien atšķirīgās iestādēs, bet arī vienas pašvaldības ietvaros. Sevišķi aktuāli minētā problēma konstatējama administratīvā pārkāpuma procesos ar tā saucamo dalīto kompetenci. Teorētiski tiesību normu interpretācijas atšķirības varētu risināt tiesu prakse. Tomēr šāda paļaušanās drīzāk norāda uz trūkumiem tiesību normas izstrādes kvalitātē.

Jebkura procesa savlaicīga un efektīva norise nav objektīvi iespējama, ja iestādei tam nav nepieciešamie resursi. Ievērojams skaits no apzinātajam iestādēm norādīja uz nepietiekamu darbinieku skaitu administratīvā pārkāpuma procesa veikšanai, kas acīmredzami var negatīvi ietekmēt administratīvo pārkāpumu sistēmas reformās mērķu sasniegšanu. Tāpat iestādes norādīja uz trūkumiem administratīvā pārkāpumu procesa izpildes stadijā naudas sodiem. Sevišķi tas novērojams gadījumos, kad administratīvā pārkāpuma izdarītājs ir ārvalsts pilsonis. Arī šī bija viena no LAPK apzinātajām problēmām, kuru bija paredzēts risināt ar AAL ieviešanu. Kopumā iestādes ir norādījušas uz problēmām, kuras neatrisinot, administratīvā pārkāpuma sistēmas reformas mērķi var netikt sasniegti.

---

¹⁰ Iekšlietu ministrijas pārskati par administratīvajiem pārkāpumiem
<https://www.ic.iem.gov.lv/lv/administrativie-parkapumi>

¹¹ Valsts policijas 2021.gada pārskats
https://www.vp.gov.lv/lv/publikacijas-un-parskati?utm_source=https%3A%2F%2Fwww.google.com%2F

¹² Likumprojekta „Administratīvo pārkāpumu procesa likums” sākotnējās ietekmes novērtējuma ziņojums (anotācija)
<https://titania.saeima.lv/LIVS12/SaeimaLIVS12.nsf/0/8F85FC1AE272C759C2257D8E004788AD?OpenDocument>

Lielākām un mazākām valsts un pašvaldības iestādēm pieejamo resursu apjoms ir objektīvi atšķirīgs, kas acīmredzami ietekmē to iespēju izvēlēties vienotu darbinieku apmācības veidu. Tomēr nav konstatējami objektīvi priekšnosacījumi, kuri varētu pamatot to, ka vienas pašvaldības ietvaros apmācības veida izvēle tika nodota pakļautības iestāžu vadītāju ziņā, t.i., pašvaldības neorganizēja centralizētu pakļautības iestāžu darbinieku apmācību, kas acīmredzami nodrošinātu vienotu AAL nosacījumu izpratni vismaz pašvaldības ietvaros.

Tikai dažas no valsts un pašvaldības iestādēm norādīja, ka izmanto iespēju konsultēties ar Tieslietu ministriju, lai AAL tiktu piemērots atbilstoši tā izstrādātāja redzējumam. Lai gan mainoties normatīvajam regulējumam tik plašā jomā kā administratīvie pārkāpumi tā būtu uzskatāma par vēlamu rīcību. Iespējams, ka šādas iestāžu un amatpersonu rīcības iemesls ir atturība, vai arī AAL normu plašās interpretācijas iespējas. Par labu otrajai versijai liecina institūciju norādes par atšķirīgu praksi situācijās, kad vienas un tās pašas normas dažādi interpretē un piemēro iestādes viena administratīvā pārkāpuma procesa ietvaros. Tāpat uz neskaidrībām AAL netieši norāda iestāžu gaidas pēc vienotas tiesu prakses, kura administratīvo pārkāpumu procesos var arī neizveidoties. AAL paredz, ka apelācijas instances tiesas nolēmums ir galīgs. Savukārt, pastāvot līdzīgam risinājumam LAPK, tas nenovērsa atšķirīgu praksi dažādos tiesu apgabalos.

Apzinātās valsts un pašvaldības iestādes atšķiras gan pēc lieluma un pieejamajiem resursiem, gan pēc administratīvo pārkāpumu procesu specifikas, gan pēc darbinieku izskatīto lietu skaita. Līdz ar to arī grūtības, ar kurām iestādes sastapās AAL ieviešanas gaitā, ir atšķirīgas. Attiecīgi iestāžu ieskatā pilnveidojamo AAL normu skaits ir visai plašs. Tomēr vairākas dažāda veida iestādes norādīja uz līdzīgām problēmām:

- 1) AAL 117.p. – termiņš lēmuma pieņemšanai var būt nepietiekams. Sevišķi, gadījumos, kad ziņu pārbaudei nepieciešams vairāk par mēnesi;
- 2) AAL 119.p. – liedz iespēju izbeigt administratīvā pārkāpuma procesu pirms noilguma iestāšanās, ja izdarītājs nav noskaidrojams, vai tiek konstatēts, ka darbībā nav pārkāpuma sastāva, vai process uzsākts neievērojot procesuālos termiņus;
- 3) AAL 126.p. – termiņš atzīšanai par cietušo, ja iesniegtā informācija ir nepietiekama lēmuma pieņemšanai. Persona būtu rakstiski jāinformē par tiesībām lūgt atzīt par cietušo;

- 4) AAL 133.p. - lēmuma pieņemšanas termiņa ievērošana dalītās kompetences gadījumos. Lēmuma pieņēmējs ir atkarīgs no izmeklēšanas iestādes rīcības savlaicīguma. Neskaidra procesuālo termiņu tecējuma interpretācija;
- 5) ar lietvedību, ja ziņas par iespējamo administratīvo pārkāpumu iegūtas cita pārkāpuma procesa ietvaros (datu nodošana, atkārtota arī nepilngadīgo personu pratināšana, procesuālā statusa maiņa);
- 6) nepieciešamība noteikt procesuālus pienākumus administratīvā pārkāpuma procesa dalībniekiem, un termiņus, kuros viņi var īstenot AAL paredzētās tiesības, kā arī informēt par tiem rakstiski.

Tāpat vairums no apzinātajām iestādēm norādīja uz trūkumiem un problēmām APAS darbībā: tā nav lietotājam draudzīga, savienojumu neesamība ar citām procesa norisei būtiskām sistēmām, datu dublēšana vairāku vienlaikus veiktu pārkāpumu gadījumos. Tāpat AAL ieviešanu esot ietekmējusi darbinieku (t.sk., kvalificētu) trūkums un pārorientēšanās uz nozaru likumiem, kas palielināja piemērojamo normatīvo aktu bāzi. Vienlaikus no sniegtajām atbildēm secināms, ka AAL ieviešana nav novērsusi problēmas dalītās kompetences lietās, kā arī administratīvā pārkāpuma procesos, kuros notiek starpvalstu sadarbība. Tāpat iestādes nav sagaidījušas cerētos uzlabojumus administratīvo pārkāpumu procesā piemēroto sodu izpildes posmā.

Iestādes kopumā pozitīvi novērtē atteikšanos no administratīvā pārkāpuma protokola un iespēju veikt administratīvā pārkāpuma procesu elektroniskā vidē. AAL ir vienkāršojusi administratīvo pārkāpumu izmeklēšanu un izskatīšanu. Vienlaikus iestādes sniedza pretrunīgu viedokli par administratīvā soda piemērošanu par katru pārkāpumu. Lai gan tās atbalstīja ideju, tomēr kritiski vērtēja vairāku lēmumu pieņemšanu par vienu notikumu. Iespējams, minētais trūkums varētu tikt novērsts pilnveidojot APAS darbību.

Rekomendācijas

Apkopojot institūciju sniegtās atbildēs par AAL iesiešanu un piemērošanu, konstatējams, ka institūcijām pastāv virkne kopīgu un atsevišķām jomām specifisku ar jauno administratīvo pārkāpumu procesa darbību saistītu problēmu. Kopīgās ir vienlīdz aktuālas aptaujātajām valsts un pašvaldības iestādēm neatkarīgi no to darbības jomas. Līdz ar to aicinu Tieslietu ministriju, par administratīvo sodu sistēmu atbildīgo institūciju, izvērtēt nepieciešamību pilnveidot AAL normas, kurās trūkumus konstatēja aptaujātās iestādes no dažādām grupām, t.i., AAL 117.p., 119.p., 126.p. un 133.p.

Vienlaikus ir būtiski novērst arī šķēršļus AAL piemērošanā, kurus aktualizēja vienīgi noteiktas jomas iestādes. Noteiktā jomā apzinātās problēmas var pastāvēt arī citām institūcijām vai arī privātpersonām, kuras netika apzinātas vai uzklautas šī pētījuma ietvaros. Piemēram, būvvalžu konstatētos trūkumus AAL 26.panta redakcijā, ir aktualizējušas arī privātpersonas, vēršoties Tiesībsarga birojā. Tāpat privātpersonas ir norādījušas arī uz īsā laika termiņā pieņemtajiem vairākiem lēmumiem par tehniskiem līdzekļiem, neapturot transportlīdzekli, fiksētajiem pārkāpumiem ceļu satiksmes jomā.

Respektējot vēlmi samazināt grozījumu skaitu AAL, iespējams, institūciju aktualizēto problēmu risināšanu varētu sekmēt Tieslietu ministrijas vadlīniju izstrāde par noteiktu AAL normu tvērumu, interpretāciju vai piemērošanu. Piemēram, vadlīnijas par “konsultē vispirms” principa piemērošanu administratīvā pārkāpuma lietās vai procesuālā termiņa aprēķinu dalītās kompetences lietās. Tāpat, ņemot vērā plašo institūcijām neskaidro jautājumu loku, būtu lietderīgi tās informēt par iespējām konsultēties Tieslietu ministrijā, kā arī aicināt aktīvi iesaistīties AAL pilnveidošanā, iesniedzot priekšlikumus vai rosinot attiecīgai jomai aktuālu vadlīniju izstrādi.

Līdzīgi aicinu arī Iekšlietu ministriju un Informācijas centru, APAS izstrādātāju un uzturētāju, novērst iestāžu konstatētos kopīgos un atsevišķām jomām būtiskos trūkumus, pilnveidot atbalsta sistēmas darbību, saderību un savienojamību ar citām valsts sistēmām, kā arī nodrošināt iespēju institūciju amatpersonām konsultēties par APAS darbību vai pilnveidot apmācību materiālus¹³ iestādēm aktuālos jautājumos.

---

¹³ IeM IC APAS apmācību materiāli <https://web.ic.iem.gov.lv/apas/?mid=m0106>